

CURRÍCULO

Bacharelato

Literatura Dramática

1. Literatura Dramática

1.1 Introducción

A materia de Literatura Dramática enriquece de xeito innegable o desenvolvemento das competencias clave do alumnado de bacharelato, posto que amplía a súa conciencia artística e a súa sensibilidade, ligadas ás calidades expresivas, simbólicas, técnicas, estéticas e sociolóxicas do xénero teatral. Así mesmo, complementa o trazado seguido para a educación literaria na ensinanza secundaria e nas materias de Lingua Galega e Literatura, Lingua Castelá e Literatura e Literatura Universal en bacharelato, polo que leva aparellados similares principios metodolóxicos. En efecto, a aula de literatura constitúe un espazo privilexiado para o desenvolvemento das dúas modalidades de lectura abordadas ao longo de toda a escolarización —a lectura guiada e a lectura autónoma—, o que favorece a confluencia dos seus respectivos corpus. No caso que nos ocupa e dadas as características do xénero dramático, estas dúas modalidades ábrense a un concepto máis amplo de recepción, polo que o acceso ao legado teatral se logra tanto a través da lectura coma do visionamento audiovisual ou da asistencia a postas en escena. En atención a esta especificidade, falaremos de recepción guiada e da recepción autónoma cando sexa pertinente facelo. Este percorrido pola inmensa intertextualidade literaria supón unha oportunidade magnífica para reflexionar sobre o sentido da literatura, da escritura, da autoría ou da relación co tempo social desde o que se escribe e desde o que se le. Por último, foméntase a capacidade de aprender a ser espectador ou espectadora de teatro, comprender a súa importancia e a súa vocación de creación de conciencia social, constatar e valorar a creación artística ao servizo dunhas linguaxes específicas e, alén diso, experimentar a práctica dalgunhas técnicas básicas de lectura dramática.

O enfoque proposto esperta no alumnado unha conciencia artística que resulta moi valiosa para entender, desde a aula, o proceso de creación e interpretación dunha obra dramática e para abrir portas á comprensión e á valoración do que chamamos tradición literaria. A isto debe engadirse que as obras do xénero teatral contan co enorme privilexio de resultaren moi axeitadas para seren compartidas entre comunidades de lectores e lectoras. A lectura compartida dunha obra xera unha infinidade de oportunidades para o intercambio de xuízos e perspectivas, para seguir lendo e investigando os distintos aspectos (de carácter temático, lingüístico, pragmático etc.) que a conforman, así como para producir diferentes textos. Para isto, desenvolven unha función moi importante os clubs de lectura dos centros educativos. Esta retroalimentación dos procesos de lectura ofrece un camiño enriquecedor para a configuración da identidade dos alumnos e alumnas como lectores e escritores de literatura, como público teatral e cultural, así como

para a sistematización de metodoloxías que modelan esta identidade, potenciando o desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística.

A materia permite, alén diso, a apropiación dun mapa de referencias arredor do xénero dramático ao longo da historia, ofrecendo técnicas de análise que lle permitan ao alumnado comprender, interpretar e gozar das diferentes artes escénicas, así como coñecer a relación cos seus contextos históricos e culturais de produción e representación escénica, que a maior parte das veces non son coincidentes, ao tempo que convida ao cuestionamento crítico dun canon que deixou fóra grande parte das obras escritas por mulleres ou por autoras e autores galegos e doutras latitudes. A ampliación dos imaxinarios contribúe sen dúbida á cohesión social, á educación intercultural e á coeducación. Así mesmo, a lectura compartida e autónoma de clásicos da literatura dramática galega, lusófona, castelá e universal, a deliberación argumentada ao redor deles, o desenvolvemento de procesos de indagación, as actividades de apropiación e recreación dos clásicos contribúen tamén de maneira decisiva ao desenvolvemento das competencias clave.

O currículo de Literatura Dramática vertebrase sobre cinco obxectivos. En primeiro lugar, o desenvolvemento de habilidades de interpretación de clásicos da literatura dramática, tanto lidos coma vistos en escena, que teñan en conta as relacións internas dos elementos construtivos da obra co sentido desta, así como a súa vinculación co contexto de produción e o seu lugar na tradición literaria, sen esquecer as especiais características de recepción do xénero e pondo tamén especial énfase nos modos de lectura dramatizada e grupal. En segundo lugar, a aplicación de estratexias de lectura e de recepción como público de obras de teatro de maneira autónoma, de modo que se aproveiten os mapas de referencia xurdidos da recepción guiada e compartida na aula para construír a súa identidade como espectador ou espectadora teatral. O terceiro obxectivo céntrase na lectura comparada de obras de diferentes épocas da literatura galega, lusófona, castelá e universal, contextos e linguaxes artísticas que permitan constatar a existencia de universais temáticos, arquetipos de personaxes e canles formais recorrentes ao longo da historia do xénero. Este terceiro obxectivo busca tamén analizar os vínculos entre o texto dramático e as súas distintas postas en escena ao longo do tempo, incluíndo adaptacións cinematográficas, ao tempo que favorece a apropiación dun marco de referencias compartidas e dun mapa cultural que permita contextualizar as futuras experiencias teatrais, literarias e artísticas ás que o alumnado vaia tendo acceso. En cuarto lugar, desenvólvese un obxectivo dedicado á práctica da escritura teatral. Por último, encontramos a participación no debate cultural arredor do canon literario e a necesidade de incorporar a el outras obras dramáticas que dean conta da diversidade de olladas sobre o mundo e a importancia da literatura na construción de imaxinarios.

Os criterios de avaliación, de enfoque inequivocamente competencial, atenden aos coñecementos, destrezas e actitudes relativos á interpretación de textos dramáticos e representacións

teatrais, á formulación de xuízos de valor argumentados sobre as obras, á creación de textos de intención literaria e á conformación dun mapa cultural que permita a inscrición destas no seu contexto sociohistórico, literario e cultural. Todo isto reclama a diversificación de instrumentos e ferramentas de avaliación ao servizo do diagnóstico e a mellora das habilidades vinculadas á recepción, produción e interacción oral e escrita, así como os procesos de investigación e o desenvolvemento do pensamento crítico.

Dado que o encontro entre textos e persoas lectoras ou espectadoras constitúe o núcleo central da materia, os saberes organízanse arredor de catro bloques vinculados á recepción guiada (bloques 1, 2 e 3) e á recepción autónoma (bloque 4) de clásicos e obras relevantes da literatura dramática. O corpus é polo tanto coincidente, aínda que se desenvolven estratexias diferenciadas para unha modalidade e outra de lectura. O primeiro dos bloques, relacionado coa construción guiada e compartida de sentidos a partir da lectura, do visionamento e da asistencia teatral iníciase, alén diso, co achegamento ás especificidades da arte teatral, prestando atención tanto ao texto como á realización escénica e á recepción do espectáculo. En canto á selección de textos, apóstase por un corpus aberto que convida o profesorado á configuración de itinerarios arredor dunha obra que será obxecto de recepción guiada e compartida na aula. Organizada en relación a catro eixes temáticos —teatro do eu, os outros, o mundo, o metateatro—, a presentación non ten pretensións nin de limitar nin de esgotar as posibilidades de construción de itinerarios, non constitúen un catálogo de prescricións xustapostas. O seu obxectivo é facilitarlle ao profesorado exemplos para a construción de itinerarios de progreso adaptados á diversidade e ás necesidades do alumnado.

Non se pretende, por tanto, que ao longo do curso se esgoten todas as posibilidades que a proposta entraña, senón que cada docente seleccione un número determinado de obras e que elixa un foco que lle permita vinculalas a outras obras doutros contextos culturais ou moldes xenéricos para proceder posteriormente á lectura comparada dunhas e outras, así como á exploración das postas en escena que puideran ter ao longo do tempo. Estes itinerarios han de permitir unha aproximación a diferentes momentos, contextos de escritura, produción escénica e recepción, conflitos, arquetipos literarios e de personaxes, canles e formas de expresión, así como á lectura comparada de textos clásicos e contemporáneos, nacionais e estranxeiros, literarios e non literarios (historiográficos, de crítica literaria ou doutros códigos artísticos, incluída a escena teatral, a ficción audiovisual e dixital contemporánea).

A materia de Literatura Dramática permite, en definitiva, irlle descubriendo ao alumnado, a través da súa experiencia como lector ou como público teatral, o desenvolvemento das súas propias capacidades artísticas, creativas e interpretativas, e ir comprendendo así a necesaria relación entre os seus aspectos teóricos e prácticos. É fundamental unha dinámica de traballo con

constantes alusións á práctica teatral e ás posibles situacións escénicas que percorren tempos e lugares moi diversos a partir do texto. Os alumnos e as alumnas desenvólvense así en aspectos como o literario, o estético e o cultural que, unidos ao aumento da súa sensibilidade, poden facilitar unha experiencia vital máis plena que lles axude a valorar a diversidade e a eliminar prexuízos e estereotipos sociais. Trátase, en esencia, de contribuír ao enriquecemento do acervo cultural do alumnado e das súas posibilidades de expresión, aprendendo a apreciar tanto a beleza das obras, espectáculos e montaxes teatrais que ilustraron culturas pasadas, como as que sustentan o noso presente e avanza o noso futuro.

Así mesmo, en contrapartida, as alumnas e os alumnos de Literatura Dramática tamén poden converterse en importantes dinamizadores culturais do seu centro, dentro e fóra das aulas, tanto nas actividades escolares coma extraescolares. O coñecemento e o desenvolvemento dos contidos propios da materia permitiralles seren pezas clave para promover actuacións que impliquen o resto da comunidade educativa (representacións teatrais, lecturas dramatizadas, teatro radiofónico etc.).

1.2 Obxectivos

Obxectivos da materia
<p>OBX1. Ler obras da literatura dramática galega, lusófona, española e universal ou ver a súa posta en escena, atendendo tanto ás relacións internas dos elementos constitutivos do xénero e as súas funcións nas obras como ás relacións externas das obras co seu contexto de produción e a súa inscrición na tradición cultural para alongar as posibilidades de gozo da literatura dramática e para estimular a creatividade literaria e artística.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Este obxectivo ten a función de desenvolver habilidades de interpretación que permitan o acceso a obras relevantes do patrimonio dramático, que faciliten a verbalización dun xuízo de valor fundamentado sobre as lecturas ou as representacións dramáticas apoiado na súa apreciación estética e que axude a construír un mapa cultural que conxugue os horizontes galegos e estatais cos europeos e universais e as obras teatrais con outras manifestacións artísticas. A meta é conseguir unha fruición consciente e elaborada ao redor do xénero teatral. ▪ No entanto, non se trata de acometer unha historia da literatura dramática de pretensións enciclopédicas, senón de seleccionar un número reducido de obras que serán obxecto de lectura guiada e compartida na aula —ou nun espazo escénico— e que irán acompañadas dun conxunto de textos e representacións que permitirán tanto a súa contextualización histórica e cultural como a súa inscrición na tradición literaria e escénica, o acceso á historia das súas interpretacións e o diálogo con outras formas artísticas clásicas e contemporáneas. ▪ Do mesmo xeito, desenvolverase convenientemente a lectura dramatizada, colectiva e en voz alta, prestando especial atención á configuración de situacións e escenas e pondo énfase nas emocións e na intensidade das palabras, nun proceso de aula con constantes alusións á práctica teatral e ás posibles situacións escénicas a partir do texto.

OBX2. Ler ou ver en escena de maneira autónoma obras relevantes da literatura dramática galega, lusófona, española e universal como fonte de pracer e de coñecemento; seleccionar de maneira orientada, con criterio propio e coa consulta de recomendacións especializadas aquelas que mellor se axustan aos gustos, intereses e necesidades persoais; diversificar formas de acceso ao feito teatral e compartir experiencias de recepción, para forxar un criterio propio, e como público de teatro para construír a propia identidade literaria e para gozar da súa dimensión social.

- Desenvolver este obxectivo implica avanzar na consolidación da autonomía e na construción da propia identidade lectora, artística e cultural, esencial para o mantemento do hábito como lector e público escénico máis alá da vida escolar, dedicando un tempo periódico e constante á lectura individual e á participación e ao gozo de eventos teatrais e das artes escénicas en xeral, así como á reflexión, que permita establecer relacións entre os textos lidos, as súas diversas representacións e adaptacións a outros medios, como o cinema, a televisión ou os diversos formatos dixitais. A confluencia do corpus propio da modalidade de recepción guiada co da modalidade de recepción autónoma, constituído en ambos os casos por clásicos e obras relevantes da literatura dramática de todos os tempos, propicia a provisión de mapas de referencia que permitan a construción de itinerarios de progreso. A apropiación de habilidades de interpretación capaces de vencer as resistencias que ofrecen as obras e representacións teatrais de certa complexidade favorece o desenvolvemento de criterios de selección, imprescindibles na formación dun lector e espectador teatral autónomo.
- Isto supón ampliar as formas de gozo, a diversidade e a complexidade dos textos apreciados —que inclúa o contacto con formas literarias actuais, así como con prácticas culturais emerxentes e outras coma o cinema ou a ficción en televisión— e a capacidade de expresar a experiencia de recepción como lectores ou como público. Trátase de ampliar a bagaxe de lecturas teatrais e, por conseguinte, de enriquecer as formas de ler as obras para poder apreciar, progresivamente, a súa proposta estética, alén de poder ampliar os elementos en que se sustente a formulación da experiencia para valoralas, o que inclúe a identificación da intertextualidade entre os textos, así como a indagación e a lectura de ensaio relacionado coas lecturas e coas representacións teatrais.

OBX3. Establecer vínculos entre obras dramáticas de diferentes épocas (da literatura galega, lusófona, española e universal), contextos e linguaxes artísticas para constatar a existencia de universais temáticos, tipoloxías de personaxes e canles formais recorrentes ao longo da historia e para recoñecer semellanzas e diferenzas en función dos seus respectivos contextos de produción e da interrelación entre literatura e sociedade.

- Este obxectivo incide na importancia de progresar, no marco dos itinerarios de recepcións guiadas establecidos polo profesorado, na aprehensión do funcionamento do fenómeno teatral, afondando na noción de texto teatral e nos elementos de significación da realización escénica e no sistema estilístico cando as obras son representadas. Para isto, será necesario sustentar a aprendizaxe en procesos de indagación e de construción compartida da interpretación das obras, o que inclúe a análise comparativa entre os textos dramáticos e as súas diversas postas en escena e entendendo as funcións e os efectos das distintas convencións a partir das cales se constrúe o teatro.
- Así mesmo, a indagación, a investigación e a comparación constantes entre distintas obras, as súas postas en escena, adaptacións cinematográficas ou outras representacións artísticas relacionadas conducirán á constatación da existencia de temas, tópicos e personaxes universais, así como á comprensión da flutuación histórica de recursos expresivos e valores éticos e estéticos, todo o cal configura a arte do teatro en xeral, e o xénero literario dramático en particular, como artefacto ideolóxico determinante na construción dos imaxinarios colectivos.

- Trátase, en definitiva, de seleccionar para a lectura guiada e compartida na aula algunhas obras relevantes do patrimonio literario de xénero dramático —un patrimonio que ha de incorporar a obra de mulleres escritoras— en función da súa pertinencia para mostrar elementos relevantes da construción e funcionamento do teatro e das relacións que establecen con outros textos e cos valores ideolóxicos e estéticos do seu contexto de produción, así como da súa capacidade de iluminar, comprender e explicar o noso presente

OBX4. Empregar as capacidades expresivas e creativas necesarias para a recreación ou creación de textos dramáticos, utilizando os elementos que configuran o xénero, así como diferentes técnicas para compor a acción dramática, o deseño de personaxes e a configuración de situacións e escenas.

- A ensinanza da escritura teatral, quizais menos atendida na aula fronte á doutros xéneros literarios e tamén fronte aos xogos de teatralización de textos xa escritos, posúe un potencial expresivo e creativo para a promoción dun coñecemento diverso e experimentado das artes escénicas, que contribúe de maneira innegable ao desenvolvemento de persoas autónomas, participativas, solidarias, creativas e con cultura artística. A escritura dramática resulta moi adecuada como fonte de aprendizaxes lingüísticas, literarias e comunicativas. Conta, alén diso, coa vantaxe de relacionar de forma moi explícita a linguaxe oral e a escrita, co que promove a mellora de ambas as formas de expresión. Por último, a conflictividade dramática subxacente ao xénero teatral facilita a expresión íntima e persoal dos e das adolescentes e da xuventude, xa sexa sobre si mesmos ou sobre a súa visión do mundo.
- Este obxectivo require, por tanto, que a escritura dramática non sexa vista como un proceso meramente reprodutivo ou de imitación de determinada concepción de espectáculos moi presentes xa no seu imaxinario. Máis ben ao contrario, debe partir dun coñecemento o máis sistemático posible, aínda que nun nivel básico, da estrutura da obra teatral na súa dupla vertente de texto dramático e de representación escénica a través dos diversos textos e representacións visitados nos itinerarios da materia. Deste xeito, favorécese unha verdadeira procura de novas posibilidades creativas no alumnado, relacionando conceptos, identificando e modificando personaxes, escenarios, ambientes, conflitos, problemas e solucións arredor de situacións de experimentación dramática e propiciando sempre o desenvolvemento da súa propia intencionalidade creativa.

OBX5. Participar na construción dun canon literario dramático galego, lusófono, español e universal que integre a perspectiva de experiencia das mulleres e das voces galegas e doutras latitudes a través da lectura, do visionamento ou da asistencia a representacións de obras teatrais de escritoras ou de personaxes femininas esenciais que supere os marcos da cultura occidental para establecer contrapuntos de interese, respecto e sensibilidade fronte a outras voces e para desenvolver o pensamento crítico a respecto da construción discursiva do mundo e dos seus imaxinarios.

- A sensibilidade contemporánea e os estudos literarios recentes coinciden ao sinalaren clamorosas ausencias na construción do canon literario. Ausentes as mulleres, ausentes tamén as voces non occidentais e das linguas periféricas, faise inescusable unha reconstrución do canon que incorpore unhas e outras, ao tempo que indaga nas causas da súa exclusión. Se a literatura e a arte son axentes determinantes nas construcións dos imaxinarios —a construción social dos xéneros, a configuración dun «nós» fronte aos «outros» ou o trazado de modelos sentimentais e amorosos— a educación literaria, neste caso ao redor do xénero dramático, debe incorporar habilidades de lectura, interpretación e reapropiación dos textos que desenvolvan unha ollada distanciada e que favorezan unha reflexión crítica da construción discursiva do mundo. Isto permitirá recoñecer e descartar actitudes inconscientemente sexistas e etnocéntricas ou racistas.

- Para tal fin, a selección das obras obxecto de lectura compartida, así como os fragmentos e representacións teatrais a ela asociados, deben incorporar mostras representativas dun patrimonio autenticamente universal, con presenza de mulleres escritoras, de personaxes femininas destacables e de obras non occidentais, ao tempo que o fio condutor dalgún destes itinerarios pode pór o foco precisamente nestes aspectos. A presentación dun corpus de textos organizados tematicamente pretende favorecer estas apostas.

1.3 Criterios de avaliación e contidos

Segundo curso

Materia de Literatura Dramática 2º curso	
Bloque 1. Construción guiada: a arte teatral	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA1.1. Explicar e argumentar a interpretación das obras teatrais lidas ou vistas como espectador ou espectadora, a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.2. Ler en voz alta e colectivamente fragmentos e obras teatrais prestando especial atención á configuración de situacións e escenas; pondo énfase nas emocións, na intensidade das palabras e nos elementos prosódicos, e mostrando motivación, interese e capacidade para a implicación en tarefas colectivas. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.3. Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura, do visionamento ou da asistencia a obras relevantes da literatura galega, lusófona, española e universal que atenda a aspectos temáticos, de xénero e subxénero, a elementos da estrutura e ao estilo e valores éticos e estéticos das obras e que estableza vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> CA1.4. Comparar textos ou fragmentos teatrais entre si ou coa súa posta en escena, adaptación cinematográfica ou outras representacións artísticas relacionadas, argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos e con atención aos valores éticos e estéticos das obras. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> CA1.5. Desenvolver proxectos de investigación que dean lugar a unha exposición oral, un ensaio ou unha presentación multimodal arredor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre obras da literatura dramática obxecto de lectura guiada e as súas postas en escena ou outros textos e manifestacións artísticas de onte e de hoxe, en función de temas, tópicos, estruturas, personaxes, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos e que amose a implicación e a resposta persoal do lector ou lectora na obra. 	OBX3

<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.6. Elaborar de xeito individual ou colectivo unha exposición multimodal que sitúe os textos teatrais lidos ou vistos no seu horizonte histórico-cultural e que ofrezca unha panorámica de conxunto sobre xéneros, estilos e obras relevantes da literatura dramática universal galega, lusófona, española e universal. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.7. Crear textos teatrais persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e con axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos teatrais significativos nos que se empreguen as convencións formais do xénero, atendendo especialmente ás súas dúas secuencias textuais básicas (diálogo e anotacións) e ao reflexo dos elementos de significación (espazo e obxectos escénicos, iluminación e son, deseño de personaxes ou códigos interpretativos) no texto escrito. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.8. Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, personaxes femininas esenciais, obras teatrais de contextos galegos, doutras latitudes ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha ollada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.9. Elaborar comentarios críticos ou recensións de textos teatrais, xa sexan orais ou escritos, participar en debates ou mesas redondas sobre lecturas, visionamentos e representacións teatrais nas que se incorpore a perspectiva de xénero e se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría. 	OBX5

Contidos

- O texto teatral. Definición e elementos.
 - O libreto: actos, cadros e escenas; diálogo, monólogo e aparte; didascalias e anotacións; *drammatis personnae*.
 - Estrutura interna da acción: conflito, situación e personaxes; construción dramática e posdramática; linguaxe e estilo.
- A personaxe teatral.
 - Caracterización da personaxe dramática: planos, funcións, personaxe e acción, xerarquía, significado.
 - Modelos, tipoloxías e evolución da personaxe teatral desde as súas orixes ata a crise da personaxe no teatro moderno.
- A realización escénica e o sistema estilístico.
 - Espazo escénico-escenográfico e obxecto escénico.
 - Deseño de personaxe: vestiario, máscara e maquillaxe.
 - Espazo sonoro, deseño de iluminación e recursos audiovisuais.
 - Traballo actoral e códigos interpretativos.
- A recepción teatral: a relación co público.
 - Catarse, estrañamento e participación.

Bloque 2. Construción guiada: temas e formas da literatura dramática

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.1. Explicar e argumentar a interpretación das obras teatrais lidas ou vistas como espectador ou espectadora, a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.2. Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura, do visionamento ou da asistencia a obras relevantes da literatura galega, lusófona, española e universal que atenda a aspectos temáticos, de xénero e subxénero, a elementos da estrutura e ao estilo e valores éticos e estéticos das obras e que estableza vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.3. Comparar textos ou fragmentos teatrais entre si ou coa súa posta en escena, adaptación cinematográfica ou outras representacións artísticas relacionadas, argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos e con atención aos valores éticos e estéticos das obras. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.4. Elaborar de xeito individual ou colectivo unha exposición multimodal que sitúe os textos teatrais lidos ou vistos no seu horizonte histórico-cultural e que ofrezca unha panorámica de conxunto sobre xéneros, estilos e obras relevantes da literatura dramática universal galega, lusófona, española e universal. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.5. Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, personaxes femininas esenciais, obras teatrais de contextos galegos e doutras latitudes ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha ollada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria. 	OBX55
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ O teatro do eu: as personaxes como modelos vitais. <ul style="list-style-type: none"> – Teatro biográfico: A construción do suxeito teatral e a indagación nas grandes interrogantes da condición humana: identidade, amor, dor, morte etc. – Texto autobiográfico: intimidade, testemuño e autorreferencialidade. ▪ Vivir cos outros: o teatro como modelo de interpretación das relacións humanas. <ul style="list-style-type: none"> – Traxedia: o ser humano, o destino e a ética. – Drama: liberdade individual e convencións sociais. – Comedia: humor compracente, humor crítico. ▪ Vivir no mundo: función e sentido do teatro. <ul style="list-style-type: none"> – Mitoloxías e cosmogonías: teatro crítico e relixioso de tradición galega, lusófona, española e universal. – Reproducir o mundo: os realismos, o teatro como escola ou crítica de costumes. – Teatro comprometido: teatro político, teatro documento, teatro épico. 	

<ul style="list-style-type: none"> - Teatro con perspectiva de xénero. Visibilización do universo feminino. - Imaxinar o mundo: comedia de maxia, simbolismo, vangardas, teatro posdramático etc. ▪ O teatro fala do teatro. - Metaficción teatral. 	
<p>Bloque 3. Construción guiada: estratexias de análise, interpretación e creación de textos teatrais</p>	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.1. Explicar e argumentar a interpretación das obras teatrais lidas ou vistas como espectador ou espectadora, a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.2. Ler en voz alta e colectivamente fragmentos e obras teatrais prestando especial atención á configuración de situacións e escenas, pondo énfase nas emocións, na intensidade das palabras e nos elementos prosódicos e mostrando motivación, interese e capacidade para a implicación en tarefas colectivas. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.3. Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura, do visionamento ou da asistencia a obras relevantes da literatura galega, lusófona, española e universal que atenda a aspectos temáticos, de xénero e subxénero, a elementos da estrutura e ao estilo e valores éticos e estéticos das obras e que estableza vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.4. Participar en conversas literarias de maneira que se compartan as propias experiencias de lectura, de visionamento ou de asistencia teatral coa axuda dunha metalinguaxe específica. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.5. Comparar textos ou fragmentos teatrais entre si ou coa súa posta en escena, adaptación cinematográfica ou outras representacións artísticas relacionadas, argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos e con atención aos valores éticos e estéticos das obras. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.6. Desenvolver proxectos de investigación que dean lugar a unha exposición oral, a un ensaio ou a unha presentación multimodal arredor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre obras da literatura dramática obxecto de lectura guiada e as súas postas en escena ou outros textos e manifestacións artísticas de onte e de hoxe, en función de temas, tópicos, estruturas, personaxes, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos, e que amose a implicación e a resposta persoal do lector ou lectora na obra. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.7. Crear textos teatrais persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e con axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos teatrais significativos en que se empreguen as convencións formais do xénero, atendendo especialmente ás súas dúas secuencias textuais básicas (diálogo e anotacións ou didascalías) 	OBX4

<p>e ao reflexo dos elementos de significación (espazo e obxectos escénicos, iluminación e son, deseño de personaxes ou códigos interpretativos) no texto escrito.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.8. Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, personaxes femininas esenciais, obras teatrais de contextos galegos e doutras latitudes ou sobre cuestións temáticas ou formas que acheguen unha ollada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria. 	<p>OBX5</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.9. Elaborar comentarios críticos ou recensións de textos teatrais, xa sexan orais ou escritos; participar en debates ou mesas redondas sobre lecturas, visionamentos ou asistencias teatrais en que se incorpore a perspectiva de xénero e se poña en cuestión a ollada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría. 	<p>OBX5</p>
<p>Contidos</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Participación na construción compartida da interpretación das obras dramáticas a través de discusións ou conversacións literarias. ▪ Relación entre os elementos constitutivos do xénero dramático e a construción do sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos. A interacción co público. ▪ Utilización de información sociohistórica, cultural e artística para construír a interpretación das obras e comprender o lugar que ocupan na tradición literaria. ▪ Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas e linguaxe. Elementos de continuidade e ruptura. ▪ Indagación arredor do funcionamento do teatro como artefacto ideolóxico determinante na construción dos imaxinarios sociais, facendo especial fincapé na perspectiva de xénero. ▪ Expresión argumentada da interpretación de obras e fragmentos dramáticos, integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos. A recensión teatral. ▪ Lectura expresiva e dramatización dos textos atendendo aos procesos de comprensión e de oralización implicados e aos trazos esenciais da interpretación teatral. ▪ Creación dos textos teatrais a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.). 	
<p>Bloque 4. Recepción autónoma de obras relevantes da literatura dramática e participación en conversacións literarias e en intercambios de recomendacións.</p>	
<p>Criterios de avaliación</p>	<p>Obxectivos</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA4.1. Explicar e argumentar a interpretación das obras teatrais lidas ou vistas como espectador ou espectadora a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras. 	<p>OBX1</p>

<ul style="list-style-type: none">CA4.2. Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura, do visionamento ou da asistencia a obras relevantes da literatura galega, lusófona, española e universal que atenda a aspectos temáticos, de xénero e subxénero, a elementos da estrutura e ao estilo e valores éticos e estéticos das obras e que estableza vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	OBX2
<ul style="list-style-type: none">CA4.3. Acceder de diversas formas á cultura literaria dramática galega, lusófona, española e universal no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e como público teatral.	OBX2
<ul style="list-style-type: none">CA4.4. Participar en conversas literarias de maneira que se compartan as propias experiencias de lectura, de visionamento ou de asistencia teatral coa axuda dunha metalinguaxe específica.	OBX2
<ul style="list-style-type: none">CA4.5. Comparar textos ou fragmentos teatrais entre si ou coa súa posta en escena, adaptación cinematográfica ou outras representacións artísticas relacionadas, argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos e con atención aos valores éticos e estéticos das obras.	OBX3
<ul style="list-style-type: none">CA4.6. Desenvolver proxectos de investigación que dean lugar a unha exposición oral, a un ensaio ou a unha presentación multimodal arredor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre obras da literatura dramática obxecto de lectura guiada e as súas postas en escena ou outros textos e manifestacións artísticas de onte e de hoxe, en función de temas, tópicos, estruturas, personaxes, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos, e que amose a implicación e a resposta persoal do lector ou lectora na obra.	OBX3
<ul style="list-style-type: none">CA4.7. Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, personaxes femininas esenciais, obras teatrais de contextos galegos e doutras periferias ou latitudes ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha ollada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	OBX5
<ul style="list-style-type: none">CA4.8. Elaborar comentarios críticos ou recensións de textos teatrais, xa sexan orais ou escritos; participar en debates ou mesas redondas sobre lecturas, visionamentos ou asistencias teatrais en que se incorpore a perspectiva de xénero e se poña cuestión a ollada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	OBX5

Contidos

- Selección das obras de maneira autónoma e coa axuda do profesorado ou persoas especializadas.
- Participación activa no circuíto literario, lector e teatral nun contexto presencial e dixital.
- Definición dos gustos dramáticos persoais diversificando o corpus lido ou visto en tanto que espectador ou espectadora, atendendo aos circuítos culturais do teatro.
- Expresión da experiencia lectora ou como público utilizando unha metalinguaxe específica e elaboración dunha interpretación persoal que atenda a aspectos temáticos e estruturais, de realización escénica e de sistema estético.

- Mobilización da propia experiencia persoal, lectora e teatral para establecer vínculos de maneira argumentada entre a obra lida ou observada e aspectos da actualidade, así como con outros textos e manifestacións artísticas, incluídas prácticas culturais emerxentes.
- Recomendación das lecturas e postas en escena en soportes variados, atendendo a aspectos temáticos, formais e intertextuais.

1.4 Orientacións pedagóxicas

A intervención educativa na materia de Literatura Dramática desenvolverá o seu currículo e tratará de asentar de xeito gradual e progresivo as aprendizaxes que lle faciliten ao alumnado o logro dos obxectivos da materia e, en combinación co resto das materias, unha adecuada adquisición das competencias clave e o logro dos obxectivos da etapa.

Neste sentido, no deseño das actividades, o profesorado terá de considerar a relación existente entre os obxectivos da materia e as competencias clave a través dos seus descritores operativos e as liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe que se presentan nos apartados seguintes e seleccionar aqueles criterios de avaliación do currículo que se axusten á finalidade buscada, así como empregalos para verificar o adecuado grao de adquisición e o nivel de desempeño.

Relación entre os obxectivos da materia de Literatura Dramática e as competencias clave a través dos descritores operativos establecidos no anexo I

Obxectivos da materia	Competencias clave							
	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1	4				5	1		1-2-3.1-3.2-4.2
OBX2	2-4			2	1.2-5		3	1-2-3.1
OBX3	1-4		2	1	5	1		1-2
OBX4	1			3	3.2		1-3	2-3.1-3.2-4.1-4.2
OBX5	1-2-4				3.1-4	1		1-2

Liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe

- O uso de distintos métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, favorezan a capacidade de aprender por si mesmo e promovan o traballo en equipo. Neste sentido, convén pór a énfase na atención á diversidade, na prevención das dificultades

de aprendizaxe e na posta en práctica de mecanismos de reforzo tan pronto como se detecten estas dificultades.

- A realización de proxectos significativos para o alumnado e a resolución colaborativa de problemas, reforzando a autoestima, a autonomía, a reflexión e a responsabilidade. Algunhas suxestións para a creación de proxectos significativos son: a ilustración dunha obra dramática, a creación dun cómic con xeradores informáticos, a composición dun videoclip ao redor do argumento dunha obra teatral, a identificación de tópicos literarios en cancións, a creación dun telexornal literario con noticias relacionadas con movementos, tendencias, obras e autores de teatro, tanto galegos coma estranxeiros. Finalmente, recoméndase partir da confección de discursos que respondan aos diferentes moldes xenéricos ao redor de modelos recreados, incidindo especialmente nas estratexias que constitúen o proceso de escritura: a planificación do escrito, a redacción ou textualización a partir de borradores e a revisión destes antes da composición definitiva.
- O uso de estratexias para traballar transversalmente a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital e o fomento da creatividade, do espírito científico e do emprendemento. A adquisición destas destrezas pode acadarse a través da lectura de distintos tipos de textos dramáticos, da súa comprensión e da reflexión ao redor deles, tendo presente que esta non debe organizarse en saberes disciplinares estancos e descontextualizados que prolonguen a separación entre a reflexión lingüística e o uso da lingua ou entre a reflexión literaria e o gozo de ler. Pola contra, debe adaptarse á realidade cambiante dun alumnado que vive inmerso nunha sociedade dixital e que é quen de procurar información de maneira inmediata a través das TIC, ampliando progresivamente a capacidade de comprensión e expresión oral e escrita, así como a súa educación literaria en xeral e a teatral en particular.
- As actuacións encamiñadas a que o alumnado descubra as súas propias capacidades artísticas, creativas e interpretativas, a través da súa experiencia como lector ou como público teatral, o que lle permitirá comprender a necesaria relación entre os seus aspectos teóricos e prácticos.
- O emprego dunha dinámica de traballo con constantes alusións á práctica teatral e ás posibles situacións escénicas que percorren tempos e lugares moi diversos a partir do texto, o que contribuirá ao desenvolvemento do alumnado en aspectos como o literario, o estético e o cultural que, unidos ao crecemento da súa sensibilidade, poden facilitar unha experiencia vital máis plena que lles axude a abrazar a diversidade e a eliminar prexuizos e estereotipos sociais.

- O enriquecemento do acervo cultural do alumnado e das súas posibilidades de expresión, aprendendo a apreciar tanto a beleza das obras, espectáculos e montaxes teatrais que ilustraron culturas pasadas como as que sustentan o noso presente e avanza cara ao futuro.
- O fomento da capacidade de aprender a ser espectador ou espectadora de teatro, comprender a súa importancia e a súa vocación de creación de conciencia social, constatar e valorar a creación artística ao servizo dunhas linguaxes específicas e, alén diso, experimentar a práctica dalgunhas técnicas básicas de lectura dramática. A asistencia a representacións teatrais axudaría a conseguir este fin.
- A énfase na lectura comparada de textos clásicos e contemporáneos galegos, lusófonos, españois e estranxeiros, literarios e non literarios (historiográficos, de crítica literaria ou doutros códigos artísticos, incluída a escena teatral, a ficción audiovisual e dixital contemporánea) que lle permita vinculalas con outras obras doutros contextos culturais ou moldes xenéricos, así como coa exploración de postas en escena que puidesen ter ao longo do tempo.
- O desenvolvemento do pensamento crítico e o cuestionamento dun canon que deixou fóra gran parte das obras escritas por mulleres ou por autoras e autores galegos ou doutras latitudes e a configuración dun novo canon dramático cun corpus de obras que dean conta da diversidade de olladas sobre o mundo e a importancia da literatura na construción de imaxinarios.
- A aplicación da metodoloxía de aprendizaxe-servizo, propiciando a colaboración con outros centros escolares ou outras institucións socioculturais da contorna. As representacións teatrais, teatro radiofónico, contacontos, dramatizacións en colexios, centros de maiores, centros de persoas con diversidade funcional, asociacións culturais etc. non só contribuirán a que o alumnado se sinta útil para a súa comunidade, senón tamén a consolidar os coñecementos adquiridos na aula.
- O afondamento e a posta en valor da escena galega, promovendo encontros con autores e autoras, directores e directoras de escena, dramaturgos ou actores e actrices, visitas guiadas ou virtuais a teatros, así como traballos de investigación (monográficos, compilacións etc.) en formato analóxico ou dixital (lapbook, códigos QR...). O contacto cos profesionais galegos, o coñecemento dos espazos e os estudos específicos permitiránlle ao alumnado ter unha perspectiva máis ampla e positiva do panorama teatral galego.
- A procura da interterritorialidade entre Galicia e Portugal, coa colaboración entre grupos teatrais galegos e portugueses, xurdidos ao abeiro dos centros educativos. Por exemplo, mediante a representación de pezas teatrais que xiren arredor de figuras e momentos da historia de Galicia e Portugal.

- O desenvolvemento e a implicación en todo tipo de proxectos relacionados co universo teatral, especialmente os máis atractivos para a mocidade, de maneira que se potencie a asistencia e a participación en certames de teatro intercentros, concursos de teatro lido..., tanto dentro coma fóra de Galicia. A presenza nestes eventos, así como os intercambios físicos ou virtuais con alumnado doutros territorios (Portugal, Cataluña...), pode resultar moi enriquecedor non só para coñecer outras experiencias teatrais senón tamén outras realidades sociais. A participación nestes certames coa asistencia a espectáculos teatrais dentro e fóra dos centros educativos e a adaptación de pezas teatrais polo propio alumnado, para a súa representación, contribuirían ao fomento da dramaturxia e á modernización da temática do teatro galego, procurando pola súa vez un público cómplice e activo.
- A expresión e a difusión dos gustos propios sobre as experiencias de lectura ou o visionamento de pezas teatrais a través de distintos medios. A revista do centro (recensións, artigos...), a radio escolar (sección de recomendacións lectoras, coloquios ou debates literarios...) ou as plataformas dixitais (*booktrailers*, *booktubers*...) poden ser excelentes espazos para que o alumnado manifieste as súas opinións e para que lle recomende as súas obras preferidas ao resto da comunidade educativa.
- A proposta de obras e fragmentos de textos dramáticos atendendo a valores socioculturais e éticos que promovan a defensa dos dereitos humanos, a loita contra o maltrato animal e a conciencia ambiental. Tamén se deben abordar lecturas dramáticas desde unha perspectiva de xénero. As charlas con escritoras e escritores, os clubs de lectura ou os obradoiros literarios resultarán unha boa ferramenta para afondar nestes contidos. A lectura compartida dunha obra dramática a través dos clubs de lectura dos centros xera unha chea de oportunidades para o intercambio de xuízos e perspectivas para seguir lendo e investigando os distintos aspectos (de carácter temático, lingüístico, pragmático etc.) que conforman a devandita peza dramática.
- O fomento da interdisciplinabilidade, coa colaboración co equipo de dinamización da lingua galega e o resto dos departamentos didácticos, a partir da formación de grupos de teatro escolar, pode converter as alumnas e os alumnos de Literatura Dramática en importantes axentes dinamizadores culturais do seu centro. Neste sentido, poderían promoverse tamén actividades conxuntas co profesorado de linguas e das disciplinas máis vinculadas ás artes, sobre todo Música e Artes Plásticas, co fin de experimentar e explorar outras manifestacións artísticas vinculadas ao feito teatral, como as *performance*.